

Stöd dina medarbetare att samtala om sexuell hälsa

En checklista för dig som är chef i primärvården

Checklista för chefer: Skapa förutsättningar för samtal om sexuell hälsa i patientmöten

Den här checklistan är för dig som är chef inom primärvården, och kan hjälpa dig att leda arbetet kring sexuell hälsa.

Tillsammans med ett samtalsstöd utgör checklistan ett kunskapspaket som kan stärka dina medarbetares förmåga att hantera frågor om sexuell hälsa.

Målet är att förbättra patienternas sexuella hälsa – en viktig del av den allmänna hälsan.

Fokus på varje patients behov

Sexuell hälsa och sexualiteten är kopplad till kropp, identitet och relationer, och är viktig för människor genom hela livet. Hur den sexuella hälsan påverkar och påverkas av den allmänna hälsan varierar dock mellan individer och olika livsfaser.

Sexualitet kan förknippas med allt från njutning och välbefinnande till våld och trauma. Vidare kan den sexuella hälsan både påverkas av och påverka sjukdom och funktionsnedsättning. Att uppmärksamma sexuell ohälsa i hälso- och sjukvården kan ibland underlätta upptäckt av sjukdomar och andra problem.

Ovanstående är några av de viktigaste anledningarna som gör sexuell hälsa till ett relevant område i en personcentrerad primärvård.

Använd checklistan som verktyg i ditt ledarskap

Checklistan är ett verktyg för att konkretisera styrningen och ledningen av det kliniska arbetet med sexuell hälsa. Den är uppdelad i tre steg:

- kartlägg
- skapa förutsättningar
- följ upp.

Dessa steg innehåller de återkommande temana kompetens, lokaler och rutiner. Checklistan kan hjälpa dig som chef att leda och stödja dina medarbetare genom varje steg i processen – från kartläggning, till att skapa förutsättningar och till sist uppföljning.

Checklistan kan användas direkt eller ses som en mall som du anpassar efter verksamhetens specifika behov.

Observera:

- ➔ **Du behöver läsa** *Samtala om sexuell hälsa - samtalsstöd för dig som möter patienter i primärvården* för att kunna använda denna checklista effektivt. Det innehåller viktiga begrepp och beskrivningar av hur medarbetare kan samtala om sexuell hälsa i möten med patienter.
- ➔ **Du behöver läsa** avsnittet ”Vad är PLISSIT-modellen?” i webbilagan *Metodbeskrivning och kunskapsunderlag* eftersom både denna checklista och samtalsstödet bygger på modellen.

Kartlägg

Kompetens

- Hur är dina medarbetares kunskap och kompetens inom området sexuell hälsa? Utgå från PLISSIT-modellens nivåer: *Ge tillåtelse*, *Sexualupplysning* och *Sexualrådgivning*.
- Var behöver kompetensen stärkas?
 - På vilka PLISSIT-nivåer behöver verksamhetens kompetens stärkas?
 - Generellt eller inom vissa roller?
 - Finns personliga hinder bland dina medarbetare? Hinder kan till exempel handla om privata erfarenheter, värderingsmässiga konflikter eller utbildningsbrister.
 - Behöver din egen kompetens som chef stärkas?
 - Ger verksamheten utrymme för reflektion kring frågor om sexuell hälsa?

Lokaler

- Var signalerar verksamheten till patienterna att det är tillåtet att fråga om sexuell hälsa?
 - På internet, överväg att se över innehållet på exempelvis er webbplats, på 1177.se eller i andra eventuella appar som beskriver verksamheten.
 - I lokalerna, överväg att se över vad som signaleras på exempelvis digitala skärmar, affischer, eller i trycksaker och väntrumstidningar.
- Hur signalerar verksamheten detta?
 - Genom text, bilder, symboler eller annat?
 - Är kommunikationen inkluderande för så många patienter som möjligt?

Rutiner

- Finns rutiner som stödjer dina medarbetare i samtal om sexuell hälsa?
 - Finns generella frågor om sexuell hälsa i anamnestagningen?
 - Ställs frågor om sexuell hälsa på ett personcentrerat sätt?
- Hur ser rutinerna ut kring dokumentation?
 - Vilka vårdåtgärder (KVÅ) kopplade till sexuell hälsa dokumenteras?
 - Hur hanterar medarbetare transpersoners namn och pronomen i journalföring?
- Vilka vårdenheter kan ta emot patienter när kompetensen att ge rätt insatser inte finns på mottagningen?

Skapa förutsättningar

Stärk kompetensen

- Gör PLISSIT-modellen känd och använd – det skapar tydlighet och trygghet för dina medarbetare.
- Erbjud generell kompetensstärkning med fokus på att *Ge tillåtelse*.
- Erbjud yrkesspecifik kompetensstärkning där sexuell hälsa kopplas ihop med varje professions vanliga arbetsuppgifter.
- Ge förutsättningar för dina medarbetare att hantera egna hinder för att arbeta med sexuell hälsa. (Hinder kan till exempel handla om privata erfarenheter, värderingsmässiga konflikter eller utbildningsbrister).
- Stärk din egen kompetens som chef inom området sexuell hälsa genom utbildning eller fortbildning.
- Ge dina medarbetare utrymme att reflektera om frågor som rör sexuell hälsa.

Gör lokalerna *tillåtande*

- Signalera *tillåtelse* på webbplatser och liknande där verksamheten presenteras.
- Signalera *tillåtelse* i väntrum och i behandlingsrum.
- Tala och skriv på sätt som inkluderar bredden i sexualitet och befolkning.
 - Sexualiteten kan vara olika viktig för en person. Den kan vara orienterad mot olika kön och innefatta en mängd olika relationer, praktiker och innebörder. Sexualitet kan ha olika laddning beroende på vilka sexuella erfarenheter en person har.
 - Försök nå de prioriterade grupper som har sämre sexuell hälsa.

Utveckla rutinerna

- Formulera konkreta frågor, generella eller yrkesspecifika, som gör det *tillåtet* för patienten att fråga och tala om sexuell hälsa.
- Skapa rutiner för att respektera människors upplevda könsidentitet oavsett deras juridiska könstillhörighet.
- Skapa rutiner så att dina medarbetare vet när och vart de kan remittera patienter när det behövs:
 - inom verksamheten, mellan kollegor
 - till andra vårdenheter inom organisationen
 - till andra vårdgivare.

Följ upp

Kompetensen

- Är dina medarbetares kompetens inom området sexuell hälsa kartlagd?
☐ Ja ☐ Delvis ☐ Nej
- Är behovet av kompetensförsörjning kartlagd?
☐ Ja ☐ Delvis ☐ Nej

Noteringar:

Lokalerna

- Signalerar lokalerna att det är tillåtet att fråga kring sexuell hälsa?
☐ Ja ☐ Delvis ☐ Nej

Noteringar:

Rutinerna

- Är rutiner som stödjer dina medarbetare i arbetet med sexuell hälsa implementerade?
☐ Ja ☐ Delvis ☐ Nej
- Är rutiner kring dokumentation inom sexuell hälsa implementerade?
☐ Ja ☐ Delvis ☐ Nej
- Är rutiner för hänvisning och remittering inom sexuell hälsa implementerade?
☐ Ja ☐ Delvis ☐ Nej

Noteringar: